

X KONGRES
EKONOMISTÓW
POLSKICH

EKONOMIŚCI DLA ROZWOJU

SESJA I

„JEDNORODNOŚĆ CZY PLURALIZM”

STRESZCZENIA REFERATÓW

Spis treści

dr hab. Alojzy Czech	3
Naukowa organizacja pracy w oczach ekonomisty	3
- wg Stefana L. Zaleskiego	3
dr hab. Ireneusz Dąbrowski.....	3
Gospodarka jako złożony system adaptacyjny.....	3
prof. dr hab. Bogusław Fiedor	4
prof. dr hab. Marian Gorynia	4
O SILNYCH I SŁABYCH STRONACH WSPÓŁCZESNYCH NAUK EKONOMICZNYCH	4
prof. dr hab. Krzysztof Firlej	5
Współautor: mgr Mateusz Mierzejewski	5
Wzrost gospodarczy w świetle rozwoju nauki	5
prof. dr hab. Stanisław Flejterski.....	5
SYSTEM BANKOWO-FINANSOWY Z PERSPEKTYWY METODOLOGICZNEJ	5
dr hab. Marcin Gorazda.....	6
Wokół sprawiedliwości podatkowej. Normatywne założenia w szacunkach luki podatkowej na przykładzie raportu PIE dot. luki w podatku CIT w latach 2015-2017.....	6
dr hab. inż. Tadeusz A. Grzeszczyk	7
Ewolucja badań ewaluacyjnych w naukach o zarządzaniu	8
dr hab. Łukasz Hardt.....	8
Utylitaryzm a etyka cnót: zbieżne czy przeciwstawne fundamenty etyczne ekonomii?	8
dr Anna Horodecka	9
PODZIAŁY MIĘDZY EKONOMIĄ ORTODOKSYJNĄ A HETERODOKSYJNĄ (ŹRÓDŁA, MODELE I ASPEKTY) A ROZWÓJ EKONOMII	9
prof. dr hab. Krzysztof Jajuga	9
Ewolucja koncepcji w naukach ekonomicznych a zmiany technologiczne	10
dr hab. Dariusz Kiełczewski	10
Ekonomia w dobie późnego modernizmu.....	10
prof. dr hab. Grzegorz W. Kołodko.....	10
Ekonomia nowego pragmatyzmu: tożsamość, cele, metoda.....	11
dr Tomasz Kwarciński	11
Czy warto mierzyć dobrobyt?.....	11
prof. dr hab. inż. Witold Kwaśnicki.....	12
Zauroczenie matematyką - nadinterpretacje w ekonomii głównego nurtu	12
prof. dr hab. Krzysztof Malaga	12

O ISTOCIE I ZNACZENIU PARADOKSÓW W EKONOMII NA PRZYKŁADACH PARADOKSÓW LEONTIEFA, EASTERLINA I SOLOWA	12
prof. dr hab. Maciej Miszewski	13
Instytucjonalne uwarunkowania trwałości neoliberalnego systemu gospodarczego	13
dr hab. Grażyna Musiał	14
WĘZŁOWE ZAGADNIENIA METODOLOGII NAUKI W ODNIESIENIU DO EKONOMII.....	14
prof. dr hab. Adam Noga.....	14
Od ogólnej do szczególnej teorii zatrudnienia i wartości.....	14
dr Krzysztof Nowak-Posadzy	15
Metodologia nauk o kulturze i jej zastosowania do ekonomii.....	15
dr hab. Marcin Piątkowski.....	15
Fundamental Sources of Poland's Economic Miracle after 1989	16
dr hab. Dariusz Pieńkowski	16
MILTON FRIEDMAN KONTRA ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ CZYLI O DWÓCH FORMUŁACH SPRAWIEDLIWOŚCI W ROZWAŻANIACH EKONOMICZNYCH	16
dr hab. Jan Polowczyk	17
Podejście ewolucyjne w ekonomii. Czy jest potrzebne?.....	17
prof. dr hab. Mirosław Sułek	17
CZY <> ZASTĄPI PKB?.....	18
dr hab. Andrzej Szplit	18
Edward Taylor. Rzec na jubileusz 55 rocznicy śmierci	18
prof. dr hab. Mirosław Szreder	19
Weryfikacja hipotez statystycznych - współczesne wyzwania	19
dr Renata Wojciechowska	19
Ekonomia na usługach socjologii, czy socjologia na usługach ekonomii?	19
prof. dr hab. Katarzyna Żukrowska	20
Zderzenie lokalności i globalizacji: hamulec czy stymulator?	20

dr hab. Alojzy Czech

Rada Naukowa PTE

Oddział PTE w Katowicach

Tytuł referatu:

Naukowa organizacja pracy w oczach ekonomisty

- wg Stefana L. Zaleskiego

Streszczenie referatu:

Ceniony przez prawników (zwłaszcza za zasługi dla Wydziałów Prawa Uniwersytetów w Poznaniu i Warszawie), przywoływany przez socjologów, w środowisku ekonomistów pozostawał zapomniany. Stefan L. Zaleski (1888-1959), o którym tu będzie mowa, był nade wszystko ekonomistą zajmującym się szeroko pojętą problematyką płac oraz związków postępu technicznego i bezrobocia. Jako dydaktyk wykładał również skarbowość. W referacie uwaga skupiona jest na analizie i ocenie przez tego ekonomistę nowej gałęzi wiedzy, jaką była naukowa organizacja pracy. Zadziwia wieloaspektowość tego ujęcia: kontrowersji wokół samej nazwy, warunków i czynników rozwoju, istoty zjawiska, zasad, jakie go wykreowały wreszcie miejsca w kontekście nauk pokrewnych. Wydane w kilku wersjach – jako artykuł, hasło w encyklopedii, broszura – opracowanie Zaleskiego jest przejawem i dowodem otwartości ekonomisty wobec nowych prądów i ruchów powstających w ścisłym związku z ekonomicznym myśleniem i gospodarczym działaniem.

* * *

dr hab. Ireneusz Dąbrowski

Narodowy Bank Polski

dyrektor

Tytuł referatu:

Gospodarka jako złożony system adaptacyjny

Streszczenie referatu:

Rozpatrywanie dynamiki systemów ekonomicznych poprzez wyjście poza ekonomię heterodoksyjną jest współcześnie coraz częściej akceptowane przez ekonomistów. Badanie zjawisk dodatnich sprzężeń zwrotnych wymaga właśnie wyjścia poza główny nurt ekonomii w stronę ekonomii złożoności (ang. complexity economics) jako syntezy wielu podejść heterodoksyjnych z głównym nurtem ekonomii. Początkowym rozszerzeniem głównego nurtu ekonomii było uwzględnienie w modelach równowagi ogólnej à la Arrow–Debreu elementów ekonomii behawioralnej (ograniczonej racjonalności) oraz ekonomii instytucjonalnej (teorii kosztów transakcyjnych). Dalsze próby szły w kierunku włączenia społecznego wymiaru ludzkich działań na rynku pracy (teorii płacy motywacyjnej). W kolejnym kierunku badań postulowano zmianę paradygmatu (ekonomia informacji) poprzez odejście od klasycznego paradygmatu konkurencji w stronę paradygmatu informacji, w którym badania ekonomiczne powinny być rozszerzone o problemy wynikające z asymetrii informacji i rolę państwa w jej przełamywaniu. J.E. Stiglitz zaproponował wykorzystanie modeli ewolucyjnych opisujących dynamikę zmian zamiast procesów osiągania równowagi i uwzględnienia roli instytucji.

* * *

prof. dr hab. Bogusław Fiedor

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
profesor zwyczajny

prof. dr hab. Marian Gorynia

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
profesor

Tytuł referatu:

O SILNYCH I SŁABYCH STRONACH WSPÓŁCZESNYCH NAUK EKONOMICZNYCH

Streszczenie referatu:

Celem artykułu jest przeprowadzenie oceny nauk ekonomicznych pod kątem ich głównych silnych i słabych stron. Ewolucja, jakiej podlegają nauki ekonomiczne z jednej strony przyczynia się do ujawnienia, niekiedy wzmocnienia, ale niekiedy też erozji ich silnych stron. Autorzy podjęli próbę identyfikacji mocnych stron nauk ekonomicznych oraz ich krótkiej charakterystyki. Z drugiej strony należy mieć świadomość, że nauki ekonomiczne jako część składowa wiedzy naukowej mają też określone słabe strony. Również w odniesieniu do nich autorzy przyjęli wyzwanie ich inwentaryzacji oraz krótkiej prezentacji. Podstawową metodą badawczą wykorzystaną przy przygotowaniu tego opracowania była krytyczna analiza literatury przedmiotu. Opracowanie składa się z wstępu, trzech części zasadniczych i zakończenia. Pierwszą część poświęcono określeniu tożsamości współczesnych

nauk ekonomicznych. Druga część dotyczy identyfikacji i opisu silnych stron nauk ekonomicznych. W części trzeciej określono i scharakteryzowano najważniejsze słabe strony nauk ekonomicznych.

* * *

prof. dr hab. Krzysztof Firlej

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Dziekan Wydziału Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych

Współautor: mgr Mateusz Mierzejewski

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Tytuł referatu:

Wzrost gospodarczy w świetle rozwoju nauki

Streszczenie referatu:

Gospodarka oparta na wiedzy, szczególnie w krajach europejskich, staje się coraz ważniejszym fundamentem wzrostu gospodarczego. Jej istotny wpływ na kształtowanie nie tylko postępu ekonomicznego, lecz również rozwoju społecznego stanowi istotną przestrzeń badawczą nauk ekonomicznych w XXI wieku. Niniejsza praca koncentruje się na próbie opisanie roli jaką odgrywa wiedza, a w szczególności szkolnictwo wyższe, w rozwoju. Do badania, jak i opisu zależności między rozwojem naukowym, a wzrostem gospodarczym wykorzystano w artykule model wzrostu zaproponowany przez McMahona. Głównym wnioskiem płynącym z pracy jest fakt, iż rozwój naukowy w zróżnicowany sposób jest wykorzystywany w gospodarkach krajów europejskich, zaś jego wpływ odczuwalny jest nie tylko na płaszczyźnie stricte ekonomicznej.

* * *

prof. dr hab. Stanisław Flejterski

Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu

profesor zwyczajny

Tytuł referatu:

SYSTEM BANKOWO-FINANSOWY Z PERSPEKTYWY
METODOLOGICZNEJ

Streszczenie referatu:

Żyjemy w swego rodzaju „międzyepoce” czy też „interregnum”, w czasach przenikania się „znanego starego” i „nieznanego nowego”. Dotychczasowe, tradycyjne podejścia wymagają modyfikacji i uzupełnień. Nieprzypadkowo pojawiły się opinie o potrzebie stworzenia nowej alternatywnej ekonomii i nowych finansów, raczej heterodoksyjnych niż ortodoksyjnych. Przykładów

zagadnień, których analiza i rozwiązanie wymaga udziału – obok ekonomistów – specjalistów z wielu innych nauk, w tym metodologów, jest współcześnie coraz więcej. Niemal wszystkie ważne dla gospodarki i finansów problemy wymagają obecnie badań interdyscyplinarnych. Trudność analizy ekonomicznej wynika m.in. z tego, że zajmuje się ona procesami, na które oddziałują zarówno czynniki ekonomiczne, ale także pozaekonomiczne. W ekonomii, w tym i w finansach, także w bankowości, wszystko ze wszystkim się łączy, wszystko na wszystko oddziałuje. System bankowo-finansowy, jak trafnie zauważył N. Ferguson, autor „Potęgi pieniądza”, jest szalenie złożony, a wiele tworzących go wewnętrznych powiązań ma nieliniarny czy wręcz chaotyczny charakter. Dzieje rosnącej potęgi pieniądza nie biegły gładko, gdyż każde nowe wyzwanie wymagało nowej reakcji ze strony bankierów i innych osób zajmujących się finansami. Historia finansów nie przypomina regularnie wznoszącej się krzywej, ale raczej andyjski horyzont, pełen postrzępionych szczytów i głęboko wciętych dolin.

Rozwój nauki określić można współcześnie dwiema charakterystycznymi cechami. Z jednej strony da się obserwować dość szybki proces pogłębiania się specjalizacji nauki, wyodrębniania się ze „starych” dyscyplin, o wiekowych tradycjach, nowych dziedzin nauki zajmujących się badaniem stosunkowo wąskich wycinków rzeczywistości. Procesowi temu – mającemu również miejsce w naukach ekonomicznych – towarzyszy proces integracji, zbliżania się, przenikania poszczególnych dyscyplin naukowych. Konieczność rozwiązywania przez naukę coraz bardziej skomplikowanych zadań, wymagających analizy przy udziale różnych specjalistów, z różnych punktów widzenia, rodzi potrzebę rozwoju tzw. badań wielo- i interdyscyplinarnych (interdziedzinowych). Postęp nauki wymaga przekraczania granic dyscyplin, na ich „skrzyżowaniu” powstają często nowe idee i ważne odkrycia. W ekonomii i finansach pojawiły się fascynujące interdyscyplinarne „hybrydy”, które w starą naukę tchnęły zupełnie nowe życie. Tezą programową rozwoju nauk ekonomicznych o szczególnym znaczeniu, staje się obecnie nastawienie na interdyscyplinarność, na tzw. podejście kompleksowe czy też holistyczne. U jego podstaw leży związek wszystkich aspektów badanych zjawisk i procesów, fakt, że każdy z tych aspektów może być rozpatrywany tylko jako względnie samodzielny, wreszcie różne style pracy poszczególnych dyscyplin współdziałających ze sobą w celu poznania jednego problemu. Bez badań kompleksowych, w których uczestniczą różne nauki ze swoimi specyficznymi metodami i aparaturą pojęciową, nie można obecnie uzyskiwać osiągnięć naukowych. Można zaryzykować spostrzeżenie, że nic już nie będzie takie samo jak było.

* * *

dr hab. Marcin Gorazda

Uniwersytet Jagielloński

stały współpracownik Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych UJ

Tytuł referatu:

Wokół sprawiedliwości podatkowej. Normatywne założenia w szacunkach luki podatkowej na przykładzie raportu PIE dot. luki w podatku CIT w latach 2015-2017

Streszczenie referatu:

Założenia normatywne w uproszczeniu dotyczą tego, które stany faktyczne uznajemy za tworzące po stronie podatników nierealizowany przez nich obowiązek podatkowy, przejawiający się w skali makro w owej luce. Założenie normatywne kształtują zatem pewien wzorzec określający wielkość powinno podatku, a różnica pomiędzy tym wzorcem, a podatkiem faktycznie uzyskanym stanowi lukę. Najbardziej oczywistym wzorcem wydaje się być obowiązujące i stosowane prawo podatkowe. Tak jednak nie jest. Stosowany wzorzec jest dalej idący i ma swoje źródło w intuicjach sprawiedliwościowych, które można zidentyfikować w raportach. W pierwszej części zatem omówione są podstawowe koncepcje odnoszące się do sprawiedliwości podatkowej, a to utilitarystyczna, libertariańska oraz proceduralna. Druga część poświęcona jest identyfikacji szczegółowych założeń normatywnych na przykładzie raportu PIE. W tym przypadku to nie nieopodatkowane dochody szarej strefy kreują ową lukę, ale przede wszystkim dochody które podatnicy wykazują w swoich sprawozdaniach finansowych, a których z jakiś powodów nie traktują jako bazę podatkową. Zdaniem autorów raportu luka jest zatem wynikiem tzw. optymalizacji podatkowej, którą tym samym oceniają negatywnie (nomen omen tytułując raport „Horyzont optymalizacji”). W ramach owej optymalizacji, autorzy (przynajmniej w warstwie retorycznej) wyróżniają: 1) Optymalizację podatkową zgodną z celami ustawy (legalna i etyczna, ergo nie tworząca luki), 2) unikanie opodatkowania (legalne ale nieetyczne), 3) uchylanie się od opodatkowania (nielegalne i nieetyczne). Szacowanie luki zatem wydaje się silnie zależeć od kwalifikacji określonych mechanizmów zmniejszania dochodów do grupy 2 i 3. Kwalifikacja taka jest jednak podporządkowana owym, nie zawsze oczywistym intuicjom sprawiedliwościowym, opartym głównie na sprawiedliwości utilitarystycznej. Dla przykładu autorzy za naganne uznają następujące mechanizmy zmniejszania dochodu do opodatkowania: - wybór prawnej formy prowadzenia działalności gospodarczej (spółka transparentna podatkowo v. podlegająca CIT), - wybór formy finansowania działalności (kapitał v. dług), - odliczanie strat z lat ubiegłych, - wykorzystywanie zwolnienia z opodatkowania dywidend. Naganna ocena tych mechanizmów, niezależna od ich legalności przekłada się na określone komponenty szacowanej luki. Szczególnym komponentem luki jest tzw. luka KAS, szacowana w oparciu o wyniki przeprowadzanych kontroli podatkowych. Tu przyjmowane założenia normatywne odnoszą się do aspektów sprawiedliwości proceduralnej. W podsumowaniu wskazuję, że ujęcie szacunków luki z punktu widzenia sprawiedliwości libertariańskiej oraz z uwzględnieniem sprawiedliwości proceduralnej prowadzi do istotnej jej redukcji z 50 mld zł w roku 2015 do co najwyżej 1,5 mld.

* * *

dr hab. inż. Tadeusz A. Grzeszczyk

Politechnika Warszawska

prof. PW

Tytuł referatu:

Ewolucja badań ewaluacyjnych w naukach o zarządzaniu

Streszczenie referatu:

Dynamiczny rozwój dziedziny ewaluacji wynika przede wszystkim z rosnących potrzeb związanych z planowaniem oraz realizacją wielu projektów rozwojowych, publicznych i europejskich. W ramach badań ewaluacyjnych powinno dokonywać się przewidywania i pomiarów uzyskanych efektów o wieloaspektowym charakterze. Należy uwzględniać uwarunkowania: ekonomiczne, społeczne, ekologiczne, technologiczne, naukowo-badawcze, organizacyjne, polityczne, kulturowe, prawne i in. W związku z tym, wskaźniki i kryteria ewaluacji są znacznie zróżnicowane oraz mają ilościowy i jakościowy charakter. Dorobek w zakresie ewaluacji dokonywanych na potrzeby organizacji gospodarczych jest w znacznym stopniu skoncentrowany jedynie na ekonomiczno-finansowych wskaźnikach ilościowych. Dominują rozważania poświęcone krótkookresowej ocenie efektywności finansowej projektów inwestycyjnych. Coraz częściej podejmowane są badania związane z poszukiwaniem koncepcji, podejść, metod i technik uwzględniających większą liczbę aspektów w procesach ewaluacji długookresowych efektów różnego rodzaju projektów. Celem referatu jest przedstawienie ewolucji badań ewaluacyjnych w ramach dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości. Wskazano również na relacje dziedziny ewaluacji z innymi dyscyplinami w ramach nauk społecznych, zarysowano nowe trendy i potencjalne kierunki rozwoju tego rodzaju badań wynikające z zastosowania podejść interdyscyplinarnych.

* * *

dr hab. Łukasz Hardt

Uniwersytet Warszawski

prof. UW, kierownik Katedry Ekonomii Politycznej WNE UW

Tytuł referatu:

Utylitaryzm a etyka cnót: zbieżne czy przeciwstawne fundamenty etyczne ekonomii?

Streszczenie referatu:

Ekonomia neoklasyczna oparta jest na klasycznym utylitaryzmie - o wartości czynu (również dotyczącego konsumpcji dóbr) decyduje uzyskiwana z niego użyteczność. Z powodu wyboru tego właśnie fundamentu etycznego ekonomia jest często krytykowana. Głosy krytyki płyną m.in. od tych badaczy, którzy swoje rozstrzygnięcia etyczne sytuują w obszarze etyki cnót. Twierdzą oni, że rynek działa w oparciu o instrumentalną racjonalność i odwoływanie się jedynie do zewnętrznych motywacji, a w rezultacie tracą na znaczeniu te czyny, które mogą posiadać wartość autoteliczną, wynikającą często z wewnętrznych motywacji uczestników gry rynkowej. W konsekwencji, jak podkreślają zwolennicy etyki cnót, ekonomia neoklasyczna próbuje unieważnić kategorię cnoty, a przez to uniemożliwić pełny rozwój zdolności ludzkich. Czy konflikt pomiędzy utylitaryzmem a etyką cnót jest nieunikniony, jak twierdzi m.in. M. Sandel, czy może ma on charakter jedynie pozorny i rynek (wbrew

pozorom) cnotliwe działania premiuje (tak twierdzą m.in. Bruni i Sugden w tekście z 2013 r.)? Celem artykułu jest próba odpowiedzi na to pytanie. Istotnym punktem analizy będzie refleksja nad właściwym rozumieniem dwóch tu przywołanych systemów etycznych, a także analiza tego na ile ekonomiści traktują te systemy jedynie jako „nierealistyczne założenia modeli”, a na ile twierdzą, iż świat międzyludzkich interakcji jest w rzeczywistości przez nie poprawnie opisywany.

* * *

dr Anna Horodecka

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
adiunkt

Tytuł referatu:

PODZIAŁY MIĘDZY EKONOMIĄ ORTODOKSYJNĄ A HETERODOKSYJNĄ (ŹRÓDŁA, MODELE I ASPEKTY) A ROZWÓJ EKONOMII

Streszczenie referatu:

Artykuł porusza problematykę podziałów istniejących między ekonomią heterodoksyjną i ortodoksyjną skupiając się na źródłach tych podziałów, ich rodzajach, modelach i aspektach. Celem artykułu jest głębsze zrozumienie ich natury i odpowiedzenie sobie na pytanie, o powody braku dialogu między podejściami tych ekonomii i szanse na zbudowanie. Taki dialog wydaje się ważnym warunkiem dla rozwoju ekonomii postawionej wyzwaniom postępującej złożoności rzeczywistości ekonomicznej jak też trendów społecznych i zmian klimatycznych wymagających wypracowania nowego podejścia do ekonomii – zakorzenionej (embedded) w systemie społecznym i ekologicznym. Jest on jednak utrudniony poprzez istniejące podziały. W artykule poszukuje się odpowiedzi na temat źródeł takich podziałów i przyczyn braku takiego dialogu. Stawia się tutaj dwie tezy odnośnie czynników pogłębiających podziały i utrudniających dialog. Po pierwsze wskazuje się, na rolę reprezentowanej przez naukowca wizji rozwoju nauki - monizmu lub pluralizmu. Po drugie dostrzega się tu znaczenie czynników natury instytucjonalno-społecznej. Dlatego należałoby zwrócić baczniejszą uwagę nie tylko na najczęściej podkreślane różnice poglądów, ale na społeczno-instytucjonalne zarzewie podziałów. We wnioskach przedstawia się propozycje dalszego rozwoju ekonomii otwartej na dialog wskazując na pewne konkretne rozwiązania, które mogłyby sprzyjać lepszej komunikacji wewnątrz ekonomii.

* * *

prof. dr hab. Krzysztof Jajuga

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
profesor

Tytuł referatu:

Ewolucja koncepcji w naukach ekonomicznych a zmiany technologiczne

Streszczenie referatu:

Referat przedstawia następujące kwestie: - systematyka najważniejszych zmian technologicznych w ostatnich latach (np. algorytmy AI, technologia łańcucha bloków, robo doradztwo); - możliwa ewolucja podejść naukowych w dyscyplinie ekonomia i finanse, wynikających z tych przemian; - odzwierciedlenie przemian naukowych w dydaktyce.

* * *

dr hab. Dariusz Kiełczewski

Uniwersytet w Białymstoku
profesor

Tytuł referatu:

Ekonomia w dobie późnego modernizmu

Dynamiczne przemiany w gospodarce, problemy społeczne i środowiskowe, a także kryzys gospodarczy przełomu dekad sprawiły, że wzmożyły się dyskusje nad przedmiotem i metodą ekonomii jako nauki. W największym skrócie jest to dyskusja między ortodoksyjną (mainstreamową) ekonomią a coraz dynamiczniej rozwijającymi się nurtami heterodoksyjnymi oferującymi alternatywne wizje ekonomii jako nauki oraz jako praktyki gospodarczej. Celem referatu jest próba odpowiedzi na pytanie, co może dla ekonomii jako nauki wynikać z takiej dyskusji oraz na pytanie, jakiej ekonomii potrzebuje współczesny świat znajdujący się w fazie, jak to określił A.Giddens, późnego modernizmu charakteryzującą się szczególnie dużą złożonością oraz ryzykiem i niepewnością. Świat staje się coraz bardziej złożony i coraz szybciej się zmienia. Jaka ekonomia jest w stanie za tym "uciekającym światem nadążyć", jakie wiążą się z tym przemiany w sposobie jej uprawiania i projektowania realistycznych prognoz i polityk gospodarczych.

* * *

prof. dr hab. Grzegorz W. Kołodko

Akademia Leona Koźmińskiego
profesor, Dyrektor Centrum Badawczego Transformacji, Integracji i Globalizacji TIGER

Tytuł referatu:

Ekonomia nowego pragmatyzmu: tożsamość, cele, metoda

Streszczenie referatu:

Neoliberalizm – system wartości, teoria ekonomii i polityka gospodarcza służąca wzbogacaniu nielicznych kosztem większości – doprowadził do ogólnego kryzysu kapitalizmu. Protekcjonizm, populizm i nowy nacjonalizm to zła nań reakcja. Wobec nieodwracalnej globalizacji, rewolucji naukowo-technicznej, zmian naturalnego środowiska i starzenia się ludności potrzebny jest nowy paradygmat ekonomii. Punktem wyjścia poszukiwań jest zredefiniowanie celów rozwoju uwzględniające imperatyw zmiany stylu życia. Naprzeciw piętrzącym się wyzwaniom wychodzi nowy pragmatyzm, nieortodoksyjny, interdyscyplinarny zarys ekonomii i polityki gospodarczej ukierunkowanej na potrójnie zrównoważony rozwój – gospodarczo, społecznie i ekologicznie. Znaczną rolę w procesach rozwoju odgrywa regulacja państwowa oraz ustalana w ramach porozumień transnarodowych. Nowy pragmatyzm ujmuje ekonomię jako naukę opisową i normatywną, a jej metoda badawcza musi być kompleksowa, multidyscyplinarna, kontekstualna i komparatywna.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, cel ekonomii, metoda ekonomii, nowy pragmatyzm

* * *

dr Tomasz Kwarciański

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
adiunkt

Tytuł referatu:

Czy warto mierzyć dobrobyt?

Streszczenie referatu:

Jak twierdzą Stiglitz, Sen i Fitoussi (2009: 12) „nadszedł już czas aby w naszym systemie pomiaru przenieść akcent z mierzenia produkcji gospodarczej na pomiar ludzkiego dobrobytu”. Od lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku mamy do czynienia z rosnącą liczbą mierników dobrobytu, stanowiących alternatywę dla PKB. Barrington-Leigh i Escande (2018) skatalogowali 82 takie wskaźniki. Coraz częściej są one też wykorzystywane do projektowania i ewaluacji polityk publicznych. Najśłynniejszy przykład stanowi Nowa Zelandia, gdzie po raz pierwszy na świecie wprowadzono budżet skoncentrowany na dobrobycie obywateli (The Well-being Budget 2019). Równolegle do tych praktycznych inicjatyw, w literaturze filozoficznej trwa dyskusja dotycząca nie tylko rozumienia dobrobytu lecz także sensowności jego pomiaru. Celem artykułu jest analiza wybranych stanowisk formułowanych w ramach tej dyskusji oraz zbadanie znaczenia tej debaty dla skutecznej implementacji miar dobrobytu. Analizie zostaną poddane następujące stanowiska. Pogląd, zgodnie z którym nie warto mierzyć dobrobytu po prostu dlatego, że jest to niemożliwe (Hausman 2015). Stanowisko głoszące, że pomiar dobrobytu jest wprawdzie możliwy, lecz opieranie na nim polityki publicznej byłoby wysoce

ryzykowne (Žižek 2018). Przekonanie, że pomiar dobrobytu jest możliwy i sensowny lecz stosując go trzeba mieć na uwadze odpowiednią konceptualizację dobrobytu oraz być świadomym problemów metodologicznych związanych z pomiarem (Alexandrova 2017).

* * *

prof. dr hab. inż. Witold Kwaśnicki

Uniwersytet Wrocławski
profesor

Tytuł referatu:

Zauroczenie matematyką - nadinterpretacje w ekonomii głównego nurtu

Streszczenie referatu:

Wśród ekonomistów tzw. głównego nurtu, panuje niemalże ogólne przekonanie, że fizyka jest dojrzałą nauką z długimi tradycjami metodologicznymi; że w powszechnym użyciu są tam metody matematyczne; że fizycy stoją na twardym gruncie rozważań analitycznych swoich modeli. Z tego przekonania bierze się postulat (i praktyka) traktowania fizyki jako wzorca metodologicznego dla ekonomistów. Czy to przekonanie jest zasadne? W pierwszej części tego artykułu przedstawiona zostanie analiza możliwego zakresu użycia matematyki w analizie ekonomicznej oraz wskazanie, że powszechne zadowolenie fizyków z użycia matematyki jest nie do końca prawdziwe, a może nawet jest mitem. W drugiej części artykułu przedstawione zostaną przykłady złej interpretacji (nadinterpretacji) pewnych matematycznych konstruktów, będących filarami ekonomii ortodoksyjnej. Zastanawiać się będziemy czy takie konstrukty jak 'krzywa Phillipsa', 'równanie Fishera' ('tożsamość Fishera') czy 'funkcja produkcji Cobba-Douglasa' są zgodne z pierwotnymi propozycjami Albana W. Phillipsa, Irvinga Fishera, Charlesa Cobba i Paula Douglasa?

* * *

prof. dr hab. Krzysztof Malaga

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
profesor zwyczajny

Tytuł referatu:

O ISTOCIE I ZNACZENIU PARADOKSÓW W EKONOMII NA PRZYKŁADACH PARADOKSÓW LEONTIEFA, EASTERLINA I SOLOWA

Streszczenie referatu:

Niniejszy artykuł nawiązuje bezpośrednio do moich poglądów na temat dylematów współczesnej teorii ekonomii przedstawionych w pracach [Malaga, 2009, 2011, 2015, 2016, 2018], które wiążą się z istotą i rolą praw ekonomicznych oraz stylizowanych faktów ekonomicznych w teorii ekonomii.

Przedmiotem mojego zainteresowania są paradoksy w ekonomii i ich implikacje teoretyczne i empiryczne. Przypominam listę powszechnie znanych 53 paradoksów ekonomicznych. Omawiam trzy spośród nich, znane jako paradoksy Leontiefa, Easterlina i Solowa. Zwracam uwagę na odmienny i specyficzny status każdego z nich w badaniach teoretycznych i empirycznych.

Na koniec uzasadniam dlaczego wyróżnione paradoksy ekonomiczne należy uznać za istotny układ odniesienia dla nowych badań teoretycznych i empirycznych oraz dlaczego moim zdaniem z paradoksem produktywności Solowa wiąże najatrakcyjniejsze wyniki badań w przyszłości. Wskazuję również najbardziej pożądane kierunki rozwoju nauk ekonomicznych, wiążąc je z nową jednolitą teorią rozwoju społeczno-gospodarczego będącą rozwinięciem jednolitej teorii wzrostu gospodarczego Odeda Galora.

Słowa kluczowe : paradoksy ekonomiczne, paradoks Leontiefa, paradoks Easterlina, paradoks Solowa.

* * *

prof. dr hab. Maciej Miszewski

Tytuł referatu:

Instytucjonalne uwarunkowania trwałości neoliberalnego systemu gospodarczego

Krytyka neoliberalnego systemu gospodarczego jest zarówno w literaturze naukowej, jak i w publicystyce zjawiskiem powszechnym. Zrozumiale jest więc coraz częstsze postulowanie zmiany systemu. Referat proponuje odmienny kierunek rozważań. Rzecz nie w idei zmiany systemu, a w tym, czy zmiana taka jest realna w dającej się przewidzieć perspektywie. O ile łatwo jest przytoczyć przemawiające za taką zmianą argumenty, to przeważająca część utrudniających ją uwarunkowań jest słabo rozpoznana lub też niedoceniana. Uwarunkowania te mają najczęściej charakter instytucjonalny. Mieszczą się tu obowiązujące normy prawne (np. umowy handlowe, normy stanowione przez organizacje międzynarodowe) oraz szeroki wachlarz instytucji nieformalnych (obejmujący utrwalone wzory zachowań gospodarczych, a także nawyki i przeświadczenia wykluczające konsekwentną zmianę systemu). Osobną grupę czynników sprzyjających trwałości systemu stanowią uwarunkowania technologiczne będące konsekwencją globalizacji i rewolucji informatycznej oraz uwarunkowania geopolityczne. Czynniki te przejawiają się również poprzez instytucje obu rodzajów, funkcjonujące przede wszystkim w skali globalnej. Dopiero na ich tle mogą być rozważane czynniki, ułatwiające

destrukcję systemu neoliberalnego : ekologiczne, demograficzne, jak też związane z próbami zmian teoretycznego paradygmatu ekonomii.

* * *

dr hab. Grażyna Musiał

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Tytuł referatu:

WĘZŁOWE ZAGADNIENIA METODOLOGII NAUKI W ODNIESIENIU DO EKONOMII

Streszczenie referatu:

Celem niniejszego referatu jest rekonstrukcja podejścia badawczego tych uczonych, którzy wnieśli znaczący wkład w przyrost i rozwój nauki. W referacie omówiono następujące zagadnienia: charakterystyka poznawcza stanowiska holizmu teoretycznego i metodologicznego w nauce ekonomii, prawa nauki i zakres ich ważności, wyjaśnianie / uzasadnianie, zagadnienie prawdy w poznaniu naukowym. Każde z węzłowych zagadnień przedstawiono w uwikłaniu epistemologicznym. Istnieje wiele książek i innych opracowań poświęconych metodologii nauki, jak się tę dyscyplinę dawniej nazywało, czy też filozofii nauki, jak się ją dziś coraz częściej nazywa. Inne nazwy na określenie metodologii, jakich się również używa to metanauka, nauka o nauce, teoria nauki, epistemologia nauki. Bardzo wielu metodologów zaczyna swoje rozważania od podania mniej lub bardziej oryginalnej klasyfikacji nauk. Uważa się to za dowód pewnej metodologicznej elegancji.

Najbardziej utarty sposób przedstawiania swoistości metaekonomii polega na wykazywaniu różnicy pomiędzy językiem metaekonomii a językiem ekonomii. Zwraca się przede wszystkim uwagę na to, że sądy metaekonomiczne nie są sędami ekonomii, lecz sędami o sędach ekonomii. Metaekonomia nie uczestniczy w dyskursie ekonomii, ona ten dyskurs jedynie bada.

* * *

prof. dr hab. Adam Noga

Akademia Leona Koźmińskiego

profesor, kierownik Katedry Ekonomii

Tytuł referatu:

Od ogólnej do szczególnej teorii zatrudnienia i wartości

Streszczenie referatu:

Dramatyczne poluzowania ilościowe, gigantyczny wzrost zadłużenia i ujemne stopy procentowe zaczynają odzwierciedlać ujemne zmiany w: sferze realnej gospodarek, środowisku intelektualnym, środowisku naturalnym i środowisku społecznym (rzeczywistą recesję i wysoką ukrytą inflację), odzwierciedlają brak dobrych koncepcji rozwojowych zapewniających wysoką rentowność i apetyt na nawet drogi kredyt. Ekonomia alokacyjna wykorzystująca zjawiska substytucji i komplementarności dóbr dochodzi obecnie do ściany. Wytwórcy zauważają, że permanentnie z różnych zakątków świata ktoś chce zaoferować substytut ich produktu po niższej cenie, a wydawać by

się mogło, że taniej już się nie da wyprodukować – podejrzewają wielki globalny antyhumanitarny dumping. Dotychczasowe więc dramatyczne próby podtrzymywania tego w znacznym stopniu chorego globalnego popytu przez polityki pieniężne i fiskalne mogą cieszyć tylko analityków i polityków gospodarczych, ale nie odpowiedzialne gospodarstwa domowe i społeczeństwa obywatelskie. Może więc zamiast nich spróbować reform instytucjonalnych i kreowania rozwojowych dóbr intelektualnych, ekologicznych, zdrowotnych i społecznych, które mają charakter – jak je nazywamy w szczególnej teorii zatrudnienia–współproduktywne.

* * *

dr Krzysztof Nowak-Posadzy

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
adiunkt

Tytuł referatu:

Metodologia nauk o kulturze i jej zastosowania do ekonomii

Streszczenie referatu:

Związki między metodologią nauk o kulturze a ekonomią dają się rozumieć łatwo (podejście standardowe) albo w sposób złożony (podejście niestandardowe). W podejściu standardowym dyskutuje się tzw. nasycenie ekonomii wartościami, milcząco opierając się na następującym dylemacie: nasycenie wartościami jest albo nieuchronne albo niebezpieczne. Jeśli jest ono nieuchronne, powinno się ten stan zaakceptować na drodze analizy metodologicznej [Longino 1990] i ujawniać w badaniach ekonomicznych [Reiss 2014]. Jeśli jest ono niebezpieczne, powinno się ten stan wyeliminować na drodze analizy metodologicznej [Nagel 1970] i unikać w badaniach ekonomicznych [Robbins 1932]. W podejściu niestandardowym dyskutuje się tzw. zanurzenie ekonomii w kulturze, milcząco opierając się na następującym dylemacie: kultura ma charakter albo przyczynowy albo fasadowy. Jeśli ma charakter przyczynowy, wtedy można wykazać determinację przyczynową w zakresie jej wpływu na zachowania, instytucje i procesy [Goodman 1968]. Jeśli ma charakter fasadowy, wtedy poprzestaje się na jej funkcji estetyczno-retorycznej [Baudrillard 2005]. W wystąpieniu nie konceptualizuje się kultury ani jako mocy przyczynowej, ani jako fasady; kultura jest tu kontekstem, w którym wszystkie te rzeczy można opisać w sposób zrozumiały [Geertz 2005]. Zasygnalizowane zostaną trzy obszary problemowe, gdzie metodologia nauk o kulturze znajduje zastosowanie: zakorzenienie gospodarki, kultura modelowania ekonomicznego i imperializm ekonomii.

* * *

dr hab. Marcin Piątkowski

Associate Professor, Kozminski University

Senior Economist, the World Bank

Tytuł referatu:

Fundamental Sources of Poland's Economic Miracle after 1989

Streszczenie referatu:

This paper analyzes the sources of Poland's unprecedented economic performance after 1989, when Poland has become Europe's and the world's growth champion. I argue that this growth miracle was driven by five fundamental factors, including the egalitarian legacy of socialism, a strong social consensus to "return to Europe" and absorb Western values and institutions, high-quality economic policy makers, rise of a new middle class and a business elite, and the accession to the European Union. While all the five factors had to come together to make Poland's economic miracle possible, institution-building driven by the EU accession played a critical role.

* * *

dr hab. Dariusz Pieńkowski

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
adiunkt, kierownik Katedry

Tytuł referatu:

MILTON FRIEDMAN KONTRA ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ CZYLI O DWÓCH FORMUŁACH SPRAWIEDLIWOŚCI W ROZWAŻANIACH EKONOMICZNYCH

Streszczenie referatu:

Milton Friedman poświęcał wiele czasu na wyjaśnianie i uzasadnianie swoich poglądów na temat sprawiedliwości dystrybtywnej z perspektywy liberalnych szkół ekonomicznych. Współczesne debaty wokół koncepcji rozwoju zrównoważonego wskazują na konieczność zmiany formuły sprawiedliwości, która towarzyszy rozważaniom szkół liberalnych. W niniejszej pracy wskazuje się na podstawowe różnice pomiędzy formułą sprawiedliwości z perspektywy koncepcji M. Friedmana a

przesłankami dla formuły sprawiedliwości dystrybtywnej w postulatach koncepcji rozwoju zrównoważonego. Praca jest próbą skonfrontowania dwóch różnych modeli rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o argumenty prezentowane w tle postulowanych formuł sprawiedliwości. Kwestie te są kluczowe dla zrozumienia nowych form gospodarowania związanych z ekonomią współdzielenia czy szeroko rozumianą gospodarką społeczną.

* * *

dr hab. Jan Polowczyk

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
prof. nadzw. UEP

Tytuł referatu:

Podejście ewolucyjne w ekonomii. Czy jest potrzebne?

Streszczenie referatu:

Celem artykułu jest przedstawienie obecnego stanu rozwoju ekonomii ewolucyjnej na tle zmian zachodzących w ekonomii związanych z wykorzystywaniem osiągnięć innych nauk społecznych, a w szczególności psychologii, socjologii, antropologii, a także dynamicznie rozwijających się neuronauk. Ekonomia ewolucyjna traktuje ewolucję jako uniwersalny i neutralny algorytm rozwoju złożonych systemów adaptacyjnych. Takim systemem jest m.in. ekosfera, której głównym kreatorem jest człowiek, sam będący jednocześnie efektem procesów ewolucyjnych. Z tego powodu ekonomia ewolucyjna powinna uwzględniać wyniki badań ekonomii behawioralnej opartych na współczesnej psychologii i neuronauce.

Artykuł oparty jest na studiach literaturowych, od osiemnastowiecznych dzieł Adama Smitha po współczesne opracowania ekonomistów ewolucyjnych i behawioralnych. Autor opowiada się za nadrzędnością ekonomii ewolucyjnej w stosunku do ekonomii behawioralnej. W artykule przedstawiono także uwagi dotyczące potencjału objaśniająco-normatywnego ekonomii ewolucyjnej. Nie wspiera ona w polityce ekonomicznej ani poglądów prawicowych, ani lewicowych. Ma charakter neutralny. Wiedza o funkcjonowaniu złożonych systemów adaptacyjnych sugeruje rozwiązania, które umożliwiają efektywne funkcjonowanie algorytmu ewolucji. A zatem rola państwa sprowadzać się powinna do kreowania instytucjonalnych ram, które wspierają ewolucyjne działania rynków i zapewniają szybkie ich dopasowanie do zmieniających się warunków otoczenia.

* * *

prof. dr hab. Mirosław Sułek

Uniwersytet Warszawski
profesor

Tytuł referatu:

CZY <> ZASTĄPI PKB?

Streszczenie referatu:

PKB jako miara efektów pracy społecznej czy też jako miara dobrobytu jest krytykowany od dziesięcioleci. Pojawiają się nowe koncepcje, odwołujące się do takich kategorii, jak dobrostan, szczęście i inne. Sądzę, że z ekonomicznego punktu widzenia PKB ma jeszcze przed sobą długi żywot, niemniej jednak istnieje zapotrzebowanie na szerszą koncepcję, opisującą sytuację człowieka jako istoty społecznej. Poszukując bardziej adekwatnej miary trzeba zacząć od fundamentalnego pytania – czy można znaleźć jakąś stałą - cel, dążenie ludzi - która miałaby walor powszechności? Co jest tym stałym dążeniem, dalekosiężnym celem, realizowanym w społeczeństwie i poprzez społeczeństwo? Powinien to być cel stały w historii, niezależny od epok czy systemów politycznych i gospodarczych. Otóż taki cel jest i został on bardzo dawno nazwany. Do czego więc ludzie dążą? Do maksymalizacji czegoś, co wybitny polski cybernetyk Marian Mazur nazwał „mocą socjologiczną”. Dążenie to można realizować w różnych dziedzinach życia społecznego – w działalności gospodarczej, wojskowej, politycznej, artystycznej i innych. Szczególne znaczenie ma działalność polityczna, gdyż władza jest to moc socjologiczna w czystej postaci. Problem w tym, jak ją mierzyć? Pewne doświadczenie w tej kwestii ma geopolityka (w tym szczególnie jej ilościowa konkretyzacja - potęgometria) i socjologia, ale zadanie jak dotychczas nie zostało jasno postawione.

* * *

dr hab. Andrzej Szplit

Prezes Oddziału PTE w Kielcach

Tytuł referatu:

Edward Taylor. Rzecz na jubileusz 55 rocznicy śmierci

Streszczenie referatu:

Edward Taylor – jeden z najwybitniejszych polskich ekonomistów urodził się w Kielcach, w Kielcach ukończył gimnazjum rządowe (obecne imienia Stefana Żeromskiego), później przez Kraków, Lwów trafił do Poznania, skąd w czasie okupacji został wypędzony przez Niemców. W ten sposób znalazł się znów w Kielcach, gdzie organizował tajne nauczanie, pracując w konspiracyjnym Uniwersytecie. Ta działalność została uznana przez Radę Miasta Kielce, która w roku 2017 nadała ulicę w Kielcach imienia Profesora Edwarda Taylora. Profesor Taylor po zakończeniu wojny wrócił do Poznania, gdzie i wcześniej tworzył dzieła o doniosłym charakterze. W Poznaniu stworzył poznańską szkołę ekonomiczną, ośrodek naukowy wyróżniający się w rozwoju teorii ekonomii. Celem artykułu jest refleksja nad fenomenem kreatywności i interdyscyplinarności Profesora Taylora. Autor przekonuje o jego ponadczasowym dorobku, który może inspirować współczesnych naukowców i dydaktyków.

* * *

prof. dr hab. Mirosław Szreder

Uniwersytet Gdański

profesor zwyczajny, dziekan Wydziału Zarządzania UG

Tytuł referatu:

Weryfikacja hipotez statystycznych - współczesne wyzwania

Streszczenie referatu:

Rozwój nowych technologii, związanych z gromadzeniem, przetwarzaniem i przesyłaniem danych ma coraz większy wpływ na realizację badań statystycznych i ekonometrycznych, w tym na praktykę weryfikowania hipotez. Do najważniejszych wyzwań w tym obszarze należy zaliczyć: zbyt powierzchowne rozstrzyganie o istotności statystycznej testowanych hipotez, brak jednolitego podejścia do wykorzystania *big data* we wnioskowaniu oraz rosnącą skalę i znaczenie błędów nielosowych. W referacie scharakteryzowano i przedyskutowano stan wiedzy na temat tych wyzwań i kontrowersje związane ze sposobami, by im sprostać.

* * *

dr Renata Wojciechowska

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

adiunkt, pracownik dydaktyczno-naukowy

Tytuł referatu:

Ekonomia na usługach socjologii, czy socjologia na usługach ekonomii?

Streszczenie referatu:

W referacie będzie analizowany związek socjologii i ekonomii, głównie w aspekcie metodologicznym. W tym celu porównano obszary badawcze i sposób przeprowadzania procesu badawczego każdej z nauk. Kooperacja socjologii i ekonomii zrodziła socjologię ekonomiczną i później nową socjologię ekonomiczną. W początkowej fazie rozwoju tych subdyscyplin widziano szereg nowych możliwości wykorzystania wiedzy socjologicznej do analiz ekonomicznych. Jednak wstępna krytyka literatury przedmiotu oraz analiza dyskusji nad problemem zakorzenienia społecznego ekonomii przeprowadzonej podczas XVII Ogólnopolskiego Zjazdu Socjologicznego (10-14.09.2019 r.) nie potwierdza tej obserwacji. Jedną z przyczyn jest budowanie nowej socjologii ekonomicznej głównie przez socjologów, bez wsparcia ze strony ekonomistów. Współczesna ekonomia i socjologia są naukami interdyscyplinarnymi. A ich rozwój zależy od tego, czy stworzą wspólnie obszary badawcze.

* * *

prof. dr hab. Katarzyna Żukrowska

Kolegium Ekonomiczno-Społeczne, Instytut Studiów Międzynarodowych
profesor, dyrektor Instytutu

Tytuł referatu:

Zderzenie lokalności i globalizacji: hamulec czy stymulator?

Streszczenie referatu:

Referat będzie zawierał główne pojęcia i ich definicje a także percepcję tych pojęć przez mieszkańców Europy z wyjaśnieniem co kształtuje taki a nie inny ich odbiór. Przedstawi dziedziny, wpływające na kształtowanie ocen oraz ich klasyfikację wg różnych kryteriów. Jednym z kryteriów będą czynniki stymulujące i hamujące działania. Celem tak naszkicowanych rozważań będzie próba odpowiedzi na pytanie w jaki sposób uwolnić działania czynników stymulujących i wyciszyć czynniki hamujące? Osią rozważań jest wiedza ekonomiczna ze szczególnym uwzględnieniem międzynarodowej ekonomii.